

Plaisas zobu audos

Madara Štekerhofs

Zobārste, ortodonte

“Klīnika Zinta”
tāl. 63622244, 29456701
www.klinikazinta.lv

RSU Stomatoloģijas institūts
tāl. 67455586

- straujas temperatūras izmaiņas mutes dobumā ēšanas laikā, tajā skaitā arī smēķēšana;
- medikamentu lietošana, kas ietekmē emaljas struktūras stiprību.

Zobu plaisas var būt novietotas dažādos virzienos pret zoba garenasi- horizontālas, vertikālas, slīpas. Tās var skart gan kroņa daļu, lokalizējoties emaljā vai emaljā/dentīnā, gan saknes daļu, skarot saknes cementu un dentīnu. No tā arī ir atkarīga zoba prognoze un ārstēšanas iespējas.

Nereti plaisas zobu audos var ilgi palikt nemanītas, līdz mirklim, kad zobus tuvāk aplūkojot spoguļī spilgtākā apgaismojumā, paveras pavisam cits skats - tumšākas (pelēcīgas, dzeltenīgas vai caurspīdīgas) līnijas zobu plaisu skartajās vietās. Kā arī, ēdot jau ierastos pārtikas produktus, zobi sāk citādi reaģēt uz kairinātājiem - skābu, saldu, uzkošanu. Simptomi mēdz būt atšķirīgi, jo plaisas un zoba audu lūzuma līnijas var lokalizēties dažādās vietās un būt dažāda dziļuma. Kad pulpai (zoba nerva audiem) apkārt esošajos cietajos audos - emaljā un dentīnā radušās plaisas, kas iesniedzas dziļāk dentīnā, var būt novērojama palielināta zobu jutība uz temperatūras izmaiņām, skābu vai saldu. Ja plaisa radījusi lūzuma līniju zoba audos, košļāšanas slodze var izraisīt kustību šķeltajos fragmentos un zoba nerva audi uz to reaģēs. Taču jāatceras, ka ne vienmēr zobu plaisas pārvēršas zoba lūzuma līnijās, līdz ar to, plaisas var saglabāties vien kā estētiskas dabas izmaiņas zoba audos.

Ne vienmēr zobu plaisas pārvēršas zoba lūzuma līnijās, līdz ar to, plaisas var saglabāties vien kā estētiskas dabas izmaiņas zoba audos

Ir vairāki iemesli, kādēļ zobu audos var rasties plaisas:

- kaitīgie ieradumi, kas palielina slodzi uz kādu no zobiem- pildspalvas, nagu graušana, pudeļu, iepakojumu un citu produktu atvēršana ar zobiem u.c.;
- zobu traumas;
- zobu griešana nakts laikā (bruksisms, “*bruxism, grinding*”) un piekošana dienas/ nakts laikā (“*clenching*”);
- pārmērīgs cietu pārtikas produktu patēriņš - saulespuķu sēklu lobīšana ar zobiem u.c.;
- zobu tīrīšana ar tiem nepiemērotiem līdzekļiem - zobu pulveriem, sodu, citrusaugļu sulu;
- baltinošu zobu pastu izmantošana ar augstu RDA un zobu birstes lietošana ar cietiem sariņiem;
- lielas restaurācijas zobos - liels dentīna audu zaudējums;

Nereti plaisas ar neapbruņotu aci ir grūti pamanīt un tās diagnosticēt var instrumentālas izmeklēšanas laikā, kā arī gaismas un speciālu krāsvielu ietekmē

Nereti plaisas ar neapbruņotu aci ir grūti pamanīt un tās diagnosticēt var instrumentālas izmeklēšanas laikā, kā arī gaismas un speciālu krāsvielu ietekmē. Gaismas staru laušana plaisas gadījumā ir citāda. Jau dziļāk esošus bojājumus zoba audos var palīdzēt atklāt radioloģiska zobu izmeklēšana.

Kādas sajūtas var liecināt par plaisu zoba audos?

- Palielināta zobu jutība uz dažādām temperatūras izmaiņām ēšanas laikā, jutība, ēdot skābus, saldus pārtikas produktus.
- Ja plaisa jau sasniedz zoba pulpu (nerva audus), tad, uzkožot uz skartā zoba, var būt izteiktas sāpes.
- Vizuālas izmaiņas zoba emaljas struktūrā - plaisu rajons pārtikas krāsvielu ietekmē var iekrāsoties un kļūt manāms.

Kā notiek zobu plaisu ārstēšana?

Plaisu ārstēšana atkarīga no to lokalizācijas un dziļuma zoba audos. Mikroplaisu gadījumā, lai samazinātu zoba jutīgumu, zobārsts var piedāvāt

zobu pārklāt ar speciāliem materiāliem (fluorīdu saturošu laku u.c.). Ja plaisa ir jau dziļāka un lokalizējas zoba kronīša daļā, to var restaurēt ar plombējamajiem materiāliem un, ja nepieciešams, stiprināt, veicot zoba protezēšanu ar kroņa, onlejas palīdzību. Ja plaisa skar zoba pulpu (nerva audus), tad var būt indicēta zoba sakņu kanālu ārstēšana. Pēc endodontiskas zobu kanālu ārstēšanas, zoba audu struktūra kļūst vājāka, līdz ar to ir arī lielāks risks zobu plaisu un lūzumu attīstībai. Ja nedzīva zoba kroņa daļā veselo zoba audu ir maz, nereti nepieciešama sakņu inleju izgatavošana. Ņemot vērā, ka sakņu inlejas izgatavo no metāla, palielinātas slodzes gadījumā ir lielāks saknes lūzuma risks, salīdzinot ar stikla šķiedras tapām, kas pie lielām slodzēm var lūzt pašas. Arī ar rezorcīna formaldehīda pastu ārstētiem zobiem, plaisu un lūzumu risks ir ievērojami lielāks. Tiesa gan, šādu zobu kanālu ārstēšanas metodi mūsdienās vairs nepielieto. Ja plaisa ir vertikāla un skar gan kroņa, gan saknes daļu, zobu bieži vien neizdodas glābt, jo vertikālas slodzes rezultātā vietā, kur sākotnēji ir vien plaisa, rodas lūzums.

Pēc endodontiskas zobu kanālu ārstēšanas, zoba audu struktūra kļūst vājāka, līdz ar to ir arī lielāks risks zobu plaisu un lūzumu attīstībai

Kā izvairīties no jaunu plaisu rašanās zoba audos?

Ņemot vērā, ka plaisu rašanās iemesli var būt dažādi, svarīgi noskaidrot to rašanās iemeslu katrā individuālā pacienta gadījumā. Lai samazinātu plaisu rašanās iespējamību, ieteicams:

Ja plaisa ir vertikāla un skar gan kroņa, gan saknes daļu, zobu bieži vien neizdodas glābt, jo vertikālas slodzes rezultātā vietā, kur sākotnēji ir vien plaisa, rodas lūzums

- izvairīties no palielinātas zobu slodzes dienas (zobu piekošana) un nakts (bruksisms) laikā, izgatavojot nakts kapes;
- ierobežot kaitīgos ieradumus - smēķēšanu, nagu, pildspalvas graušanu, saulespuķu sēkļu lobīšanu ar zobiem, pudeļu, kosmētikas maciņu un citu priekšmetu atvēršanu ar zobiem;
- kontaktsporta (futbola, hokeja, basketbola, cīņas sportu) laikā lietot speciālas zobu aizsargkapes, ko iespējams izgatavot gan individuāli pie ārstējošā zobārsta, gan iegādāties sporta veikalos (standartizētas);
- regulāri apmeklēt zobārstu un zobu higiēnistu;
- ņemt vērā, ka zobiem ar palielinātu nolieci uz priekšu, ir lielāks risks tikt satraumētiem. Ortodontiskā ārstēšana šādā gadījumā var samazināt zobu traumu iespējamību;
- zobu plaisu gadījumā, izvairīties no zobu balināšanas;
- Zobu plaisu gadījumā, izvairīties no zobu taisnošanas ar keramisko breķešu sistēmām, jo tās noņemot, plaisas dziļums emaljas struktūrā var padziļināties.

ELGYDIUM

Iesaka Latvijas Zobu Higiēnistu asociācija

JUTĪGIEM ZOBĪEM UN SMAGANĀM

Elgydium Sensitive, 75ml - Zobu pasta/gels jutīgiem zobiem. Organiskais amina fluorīds, kas piesaistās emaljai 5x ātrāk nekā minerālais fluorīds, stiprina emalju, samazina zobu aplikumu un iedarbojas antiseptiski. Lietot ik dienas 3x dienā 3 min. No 12 g. v.

Eludril Care, mutes dobuma skalošanas līdzeklis 500 ml - ar antibakteriālu iedarbību. Palīdz mazināt zobu aplikuma veidošanos, kā arī saglabāt labu mutes dobuma higiēnu un veselās smaganas. Nasatur spirtu un cukuru. Ikdienas lietošanai, ne ilgāk par 6 mēnešiem. Nav jāatšķaida.

Parodium, 50ml - Gels ar rabarberu ekstraktu. Remdē iekaisumu un mazina sāpes. Uzziest uz smaganām (neasiņojošas brūces) 2-3x dienā, nenoskalot. Lietot ne ilgāk kā 1 mēnesi, pieaugušajiem un bērniem no 6 gadu vecuma.

Ražotājs:

Pierre Fabre
ORAL CARE

Pieejams aptiekās vai
www.tavamsmaidam.lv
www.internetaptiekka.lv

Vairāk informācijas:
www.elgydium.lv

orivas